

FREDERIC XIMENO

«L'acord de París és de mínims, però està ben fet»

Fita històrica o fracàs inapel·lable? Pacte sense parangó o farsa mediàtica? L'Acord de París contra el canvi climàtic ha generat divisió d'opinions entre els experts. En parlem amb Frederic Ximeno (Barcelona, 1967), soci director de l'Estudi Ramon Folch i impulsor de l'Oficina Catalana de Canvi Climàtic.

*Entrevista de Violeta Tena
Fotografies de Jordi Play*

Tan bon punt es va confirmar l'acord de la comunitat internacional en la Cimera de París, es va desfermar una onada d'eufòria. Però, a mesura que han passat els dies, l'entusiasme s'ha matisat. James Hansen, pioner en l'estudi sobre el canvi climàtic, ha dit que és "una farsa". Passats els dies, quin balanç en fa vostè?

—Fer una lectura completament negativa del resultat de la cimera de París no seria just. En aquest sentit, és molt important saber d'on veníem. L'últim tractat sobre canvi climàtic, el protocol de Kyoto obligava a una reducció mundial del 5% de les emissions i obligava només 38 dels 195 països. Després, el món va fer un intent per posar-se d'acord el 2009 a la cimera de Copenhagen i no es va aconseguir res de res. Aquesta trajectòria no es pot menystenir a l'hora d'avaluar el resultat de París.

L'acord de dissabte passat no és tan ambiciós com a nosaltres ens agradaria, però ens situa en una direcció molt interessant: hi ha 155 països que s'hi han compromès i posa de manifest en un tractat internacional l'objectiu dels dos graus, cosa que no s'havia considerat mai a aquest nivell. Per tant, és insuficient però és un pas molt important respecte del que teníem perquè dibuixa uns instruments per posar-nos a treballar.

També vull fer notar que el protocol de Kyoto era d'obligat compliment i uns quants països signants no el van complir mai. Per tant, haver-nos dotat d'un instrument basat en la cooperació vigilada, com es fa a París, crec que té més possibilitats de funcionar. A partir d'ara caldrà pressió perquè cada país compleixi. La feina continua molt intensament. No hem guanyat la lluita contra el canvi climàtic, però l'acord de París ens dona un instrument per començar a treballar.

—Diria, doncs, que s'ha sacrificat la concreció per prioritzar el consens?

—Indiscutiblement. Per posar d'acord 195 països amb visions diferents, la concreció s'ha diluït per arribar a aquest compromís, que és insuficient en termes de fixació de compromisos però robust en termes de metodologia.

—Què vol dir amb això?

—Que París obri la porta al fet que tots els països plantegen els seus compromisos de reducció d'emissions. Aquest plantejament, a Lima (on va tenir lloc la XX Conferència sobre Canvi Climàtic el desembre de 2014), va suposar una batalla duríssima. Finalment es va acordar que fóra obligat presentar-lo per als països desenvolupats i voluntari per als països en desenvolupament. I hem obtingut 181 respostes, de 195 possibles. Ara, a partir del que s'ha acordat a París, es muntarà un sistema de verificació, control i avaluació, de

manera que permanentment sabrem què està fent cada país, quines mesures s'estan prenent i com de lluny tenim la meta. Això que sembla poc –perquè de fet és poc– és molt important.

—D'acord, verificat, controlat i avaluat. Però no es diu res de sancions... Al remat, tot depèn de la bona voluntat dels països. Ens caldria un organisme sancionador?

—A mi em semblaria molt efectiu un govern mundial sobre el medi ambient, però no el tinc. I per tant, demanar que les Nacions Unides a hores d'ara tinga capacitat sancionadora sembla utòpic. Vull recordar, en aquest punt, que a Kyoto hi havia capacitat de sanció però s'ha sancionat ben poc els incomplidors. Crec que amb sancions o sense, la cosa no hauria canviat gaire.

—L'acord al qual s'ha arribat obliga els països a presentar els seus programes de reducció d'efecte hivernacle

cada cinc anys. Però quina garantia hi ha que, una volta presentats, els plans es complisquen realment? Pels antecedents de Kyoto, no sembla que es pugui ser gaire optimista...

—No tenim garantia. Aquest acord no garanteix res, ni tan sols l'objectiu, però almenys s'ha fixat un objectiu. Per primera vegada es constata que els compromisos nacionals no arriben a l'objectiu i que estem emetent més que no deuríem.

Dubto que plantejar un objectiu més ambiciós a París ens hagués donat més garanties de compliment. Per tant, prefereixo quedar-me amb els aspectes positius: a partir d'ara podrem veure cada any com està el sistema de verificació, que ha estat una discussió intensíssima.

—La sensació, però, és que l'acord és de mínims.

—Sí, però està ben fet. No podem negar que és de mínims; ara bé, és un

acord de mínims on, a costa de la concreció en els objectius i les obligacions de cadascú, s'habiliten uns mecanismes molt concrets. És un acord metodològic i hem anat més lluny del que era esperable. Ofereix molts mètodes voluntaris, que es poden prendre de manera unilateral, sense necessitat que hi hagi unanimitat, com abans, que era una condició que entrebancava molt els avanços.

—Quan parla de mecanismes, a què es refereix?

—Per exemple, s'obre la possibilitat de mecanisme de mercat de drets d'emissió, com a Kyoto. És el que s'anomena *cap and trade*: és fixen unes emissions, reparteixo drets d'emissió gratuïts als emissors que formen part del mercat i, si superen el que havien dit, poden comprar-ne més. París parla també de la taxa de carboni, dels mecanismes per evitar la desforestació, dels mecanismes d'enfortiment institucional per fer front al canvi climàtic... Són aspectes que s'han anat treballant i que ara queden plasmats negre sobre blanc.

Hi ha un altre aspecte que jo trobo força interessant: l'acord de París contempla que, al marge dels Estats, hi ha entitats (i com a tals s'han d'entendre societats civils, governs regionals, ajuntaments...) que poden aportar les seves reduccions. Els Estats poden ser poc ambiciosos, però, en canvi, un ajuntament pot manifestar el seu compromís i posar-se mans a l'obra, al marge de l'Estat de què forma part.

—L'acord no se signarà fins el mes d'abril a Nova York i encara requereix la ratificació de 55 Estats que representen el 55% dels gasos d'efecte contaminant. Tenint en compte que Estats Units i la Xina són els principals contaminadors, la ratificació és garantida?

—A la Xina no s'esperen moltes sorpreses perquè no es tracta d'una democràcia, així que es pot donar per aprovat. Això sense perdre de vista que moltes de les concessions que s'han fet durant la negociació han sigut per Xina. Comptar amb la Xina és essencial perquè a hores d'ara és el principal contaminador. Si Xina no hi juga, l'acord no té sentit.

Pel que fa als Estats Units, poden sorgir problemes. A Kyoto, Clinton i Gore van signar la proposta d'acord però després el Congrés i el Senat no el van →

«Prefereixo un acord tou, on hi haja la Xina i els Estats Units, que un acord dur on aquests dos no hi siguin»

→ ratificar. Obama no es vol trobar amb la mateixa situació i els negociadors nord-americans han estat molt curosos perquè l'acord contempli que no cal la ratificació de les cambres de representants. Però la cosa no està tan clara i ja hi ha veus que diuen que la proposta d'acord requereix la votació del Congrés. Per tant, no està del tot garantit que els Estats Units el ratifiquin.

—Aleshores no hi ha el 100% de garanties que l'acord de París siga aprovat?

—No, no hi ha. Jo prefereixo un acord tou, on hi hagi els dos principals emissors, a un acord molt dur que no involucre aquests dos. En aquest sentit, s'ha de ser pragmàtic.

Estem en l'economia del segle XXI. Per arribar als objectius que ens marca la ciència, hem d'avançar en matèria d'eficiència energètica, continuar investigant en renovables, canviar radicalment la mobilitat... Per tant, és ací on ens la juguem, no en els seients de les Nacions Unides. El compromís amb el canvi climàtic depèn de si ens decidim a canviar de model.

—Pot haver-hi canvi de model energètic si no hi ha canvi de model econòmic?

—És evident que hem de canviar el model econòmic i que hem de treballar tots plegats. Ara bé, no és el mateix el que passa a Europa que el que passa a la Xina o a Àfrica. Canviar el model econòmic és urgent però calen accions de transició que ens vagin apropant a aquest objectiu. Cal començar a pensar en accions concretes: edificis que emetin zero emissions; impulsar el transport públic i canviar la mobilitat; promoure l'autoconsum... Són molts els àmbits sobre els quals es pot treballar i per a això no ens cal l'ONU. Hem de prendre consciència del canvi climàtic i emplaçar els governants a prendre mesures i castigar-los amb el nostre vot si no en prenen. No és a les Nacions Unides on es resolen les coses sinó a cada ajuntament i a cada barri. París no ens dona

una solució perquè encara ens queda molta feina per fer.

—Parla vostè del canvi de model energètic. Els qui són crítics amb l'acord de París critiquen que en l'acord final no hi haja cap referència a la descarbonització de l'economia.

—Hauria sigut important que aparegués aquesta referència i, de fet, va aparèixer en alguns esborranys, com va passar amb la neutralitat climàtica. Però s'ha de tenir en compte que d'entre els 195 països n'hi ha alguns que viuen exclusivament dels combustibles fòssils i és normal que siguin reticents. En aquest sentit, s'ha de recordar que els acords de les Nacions Unides s'han de votar per unanimitat, sense cap fissura. Haver aconseguit la unanimitat de tots és una fita que no es pot negligir.

—De què parla quan es refereix a la "neutralitat climàtica"?

—Significa que durant la segona meitat del segle XX cal que hi hagi un balanç zero entre les emissions a l'atmosfera i les que capturen els embornals. A mi em manca concreció en els terminis,

però tanmateix la voluntat és imparable i això s'ha de valorar.

—L'objectiu sona ben poc realista...

—Per aconseguir-ho hem de plantejar-nos una reducció molt intensiva de les emissions, d'entre el 80% i el 90% perquè els embornals naturals només són capaços d'absorbir un 10% del que ara emetem.

—Ha perdut el lobby del petroli en la negociació de París?

—Jo crec que no ha perdut tant com a alguns ens hauria agradat. Però crec que s'ha enviat un senyal molt contundent del fet que el món vol avançar cap a la descarbonització i l'abandonament dels combustibles fòssils.

—En els últims dies s'insisteix molt en el fet que la societat civil haurà de pressionar els Governos perquè complisquen els seus compromisos. Això no és poca cosa. Creu que els ciutadans tenim prou consciència mediambiental per fer aquesta tasca de pressió?

—Crec que la pressió ciutadana serà imprescindible en l'assoliment de les fites marcades. En el canvi climàtic, com en tot, hem d'actuar com a ciutadans exigents, lliures i responsables. Al Govern l'hem de fiscalitzar també en aspectes mediambientals.

A hores d'ara crec que la gent no té prou consciència del que el canvi climàtic significa per a les seves vides. Perquè en ocasions es parla molt dels efectes sobre la Terra com a ecosistema, però no dels efectes sobre la vida de les persones. I el canvi climàtic tindrà efectes sobre la disponibilitat d'aigua, les malalties, les migracions...

Hem de prendre consciència que estem davant d'un problema d'escala planetària que no podem resoldre al final de la línia, sinó que hem de resoldre abans d'arribar a aquest punt. Quan hem contaminat massa l'aigua hem creat depuradores; quan hem generat massa residus, hem fet ecoparcs... Però en la qüestió del canvi climàtic, no hi ha solució al final de la línia. ●